

Agamemnon

Lucius Annaeus Seneca minor

Thyestis Vmbra Opaca linquens Ditis inferni loca,
 adsum profundo Tartari emissus specu,
 incertus utras oderim sedes magis:
 fugio Thyestes inferos, superos fugo.
 En horret animus et pauor membra excutit: 5
 uideo paternos, immo fraternos lares.
 hoc est uetustum Pelopiae limen domus;
 hinc auspicari regium capiti decus
 mos est Pelasgis, hoc sedent alti toro
 quibus superba scepra gestantur manu, 10
 locus hic habendae curiae--hic epulis locus.
 Libet reuerti. nonne uel tristes lacus
 incolere satius? nonne custodem Stygis
 trigemina nigris colla iactantem iubis
 * * * * * 14a
 ubi ille celeri corpus euinctus rotae
 in se refertur, ubi per aduersum irritus
 redeunte totiens luditur saxo labor,
 ubi tondet ales auida fecundum iecur,
 et inter undas feruida exustus siti
 aquas fugaces ore decepto appetit 20
 poenas daturus caelitum dapibus graues?
 Sed ille nostrae pars quota est culpae senex?
 reputemus omnes quos ob infandas manus
 quaesitor urna Gnosius uersat reos:
 uincam Thyestes sceleribus cunctos meis. 25
 a fratre uincar? liberis plenus tribus
 in me sepultis? uiscera exedi mea.
 Nec hactenus Fortuna maculauit patrem,
 sed maius aliud ausa commisso scelus
 gnatae nefandos petere concubitus iubet. 30
 non pavidus hausi dicta, sed cepi nefas.
 ergo ut per omnis liberos irem parens,
 coacta fati gnata fert utero graui
 me patre dignum. uersa natura est retro:
 auo parentem, pro nefas, patri uirum, 35
 gnatis nepotes miscui--nocti diem.
 Sed sera tandem respicit fessos malis
 post fata demum sortis incertae fides:
 rex ille regum, ductor Agamemnon ducum,
 cuius secutae mille uexillum rates 40
 Iliaca uelis maria texerunt suis,
 post decima Phoebi lustra deuicto Ilio
 adest--daturus coniugi iugulum suae.
 Iam iam natabit sanguine alterno domus:
 enses secures tela, diuisum graui 45

ictu bipennis regium uideo caput;
 iam scelera prope sunt, iam dolus caedes cruor--
 parantur epulae. causa natalis tui,
 Aegisthe, uenit. quid pudor uultus grauat?
 quid dextra dubio trepida consilio labat? 50
 quid ipse temet consulis torques rogas,
 an deceat hoc te? respice ad patrem: decet.
 Sed cur repente noctis aestiuae uices
 hiberna longa spatia producunt mora,
 aut quid cadentes detinet stellas polo? 55
 Phoebum moramur. redde iam mundo diem.
 [Chorvs] O regnorum magnis fallax
 Fortuna bonis,
 in praecipiti dubioque locas
 excelsa nimis.
 Numquam placidam sceptris quietem 60
 certumue sui tenuere diem:
 alia ex aliis cura fatigat
 uexatque animos noua tempestas.
 non sic Libycis Syrtibus aequor
 furit alternos uoluere fluctus, 65
 non Euxini turget ab imis
 commota uadis
 unda niuali uicina polo,
 ubi caeruleis immunis aquis
 lucida uersat plaustra Bootes, 70
 ut praecipites regum casus
 Fortuna rotat.
 metui cupiunt metuique timent,
 non nox illis alma recessus
 praebet tutos,
 non curarum somnus domitor 75
 pectora soluit.
 Quas non arces scelus alternum
 dedit in praecipites? impia quas non
 arma fatigant? iura pudorque
 et coniugii sacrata fides 80
 fugiunt aulas; sequitur tristis
 sanguinolenta Bellona manu
 quaeque superbos urit Erinys,
 nimias semper comitata domos,
 quas in planum quaelibet hora 85
 tulit ex alto.
 Licet arma uacent cessentque doli,
 sidunt ipso pondere magna
 ceditque oneri fortuna suo:
 uela secundis inflata Notis 90
 uentos nimium timuere suos;
 nubibus ipsis inserta caput

turris pluuiio uapulat Austro,
 densasque nemus spargens umbras
 annosa uidet robora frangi; 95
 feriunt celsos fulmina colles,
 corpora morbis maiora patent,
 et cum in pastus armenta uagos
 uilia currant,
 placet in uulnus maxima ceruix: 100
 quidquid in altum Fortuna tulit,
 ruitura leuat.
 Modicis rebus longius aeuum est:
 felix mediae quisquis turbae
 sorte quietus
 aura stringit litora tuta 105
 timidusque mari credere cumbam
 remo terras propiore legit.
 [Clytemestra] Quid, segnise anime, tuta consilia expetis?
 quid fluctuaris? clausa iam melior uia est.
 licuit pudicos coniugis quondam toros 110
 et scepra casta uidua tutari fide;
 periere mores ius decus pietas fides
 et qui redire cum perit nescit pudor;
 da frena et omnem prona nequitiam incita:
 per scelera semper sceleribus tutum est iter. 115
 Tecum ipsa nunc euolue femineos dolos,
 quod ulla coniunx perfida atque impos sui
 amore caeco, quod nouercales manus
 ausae, quod ardens impia uirgo face
 Phasiaca fugiens regna Thessalica trabe: 120
 ferrum, uenena--uel Mycenaee domos
 coniuncta socio profuge furtiua rate.
 Quid timida loqueris furta et exilium et fugas?
 soror ista fecit: te decet maius nefas.
 [Nvtrix] Regina Danaum et inclitum Ledaee genus, 125
 quid tacita uersas quidue consilii impotens
 tumido feroces impetus animo geris?
 licet ipsa sileas, totus in uultu est dolor.
 proin quidquid est, da tempus ac spatium tibi:
 quod ratio non quit, saepe sanauit mora. 130
 [Cl.] Maiora cruciant quam ut moras possim pati;
 flammae medullas et cor exurunt meum;
 mixtus dolori subdidit stimulos timor;
 inuidia pulsat pectus, hinc animum iugo
 premit cupido turpis et uinci uetat; 135
 et inter istas mentis obsessae faces
 fessus quidem et deiectus et pessumdatus
 pudor rebellat. fluctibus uariis agor,
 ut, cum hinc profundum uentus, hinc aestus rapit,
 incerta dubitat unda cui cedat malo. 140

proinde omisi regimen e manibus meis:
 quocumque me ira, quo dolor, quo spes feret,
 hoc ire pergam; fluctibus dedimus ratem.
 ubi animus errat, optimum est casum sequi.
 [Nvt.] Caeca est temeritas quae petit casum ducem. 145
 [Cl.] Cui ultima est fortuna, quid dubiam timet?
 [Nvt.] Tuta est latetque culpa, si pateris, tua.
 [Cl.] Perlucet omne regiae uitium domus.
 [Nvt.] Piget prioris et nouum crimen struis?
 [Cl.] Res est profecto stulta nequitiae modus. 150
 [Nvt.] Quod metuit auget qui scelus scelere obruit.
 [Cl.] Et ferrum et ignis saepe medicinae loco est.
 [Nvt.] Extrema primo nemo temptauit loco.
 [Cl.] Rapienda rebus in malis praeceps uia est.
 [Nvt.] At te reflectat coniugi nomen sacrum. 155
 [Cl.] Decem per annos uidua respiciam uirum?
 [Nvt.] Meminisse debes sobolis ex illo tuae.
 [Cl.] Equidem et iugales filiae memini faces
 et generum Achillem: praestitit matri fidem.
 [Nvt.] Redemit illa classis immotae moras 160
 et maria pigro fixa languore impulit.
 [Cl.] Pudet doletque: Tyndaris, caeli genus,
 lustrale classi Doricae peperit caput!
 reuoluit animus uirginis thalamos meae
 quos ille dignos Pelopia fecit domo, 165
 cum stetit ad aras ore sacrifico pater
 quam nuptialis! horruit Calchas suae
 responsa uocis et recedentes focos.
 o scelera semper sceleribus uincens domus:
 cruore uentos emimus, bellum nece! 170
 sed uela pariter mille fecerunt rates?
 non est soluta prospero classis deo;
 eiecit Aulis impias portu rates.
 Sic auspicatus bella non melius gerit:
 amore captae captus, immotus prece 175
 Zminthea tenuit spolia Phoebei senis,
 ardore sacrae uirginis iam tum furens.
 non illum Achilles flexit indomitus minis,
 non ille solus fata qui mundi uidet
 (in nos fidelis augur, in captas leuis), 180
 non populus aeger et relucentes rogi;
 inter ruentis Graeciae stragem ultimam
 sine hoste uictus marcet ac Veneri uacat
 reparatque amores; neue desertus foret
 a paelice umquam barbara caelebs torus, 185
 ablatam Achilli diligit Lyrnesida
 nec rapere puduit e sinu auulsam uiri--
 en Paridis hostem! nunc nouum uulnus gerens
 amore Phrygiae uatis incensus furit,

et post tropaea Troica ac uersum Ilium 190
 captae maritus remeat et Priami gener.
 Accingere, anime: bella non leuia apparatus.
 scelus occupandum est; pigra, quem expectas diem?
 Pelopia Phrygiae scepra dum teneant nurus?
 an te morantur uirgines uiduae domi 195
 patrique Orestes similis? horum te mala
 uentura moueant, turbo quis rerum imminet.
 quid, misera, cessas? [en adest gnatis tuis
 furens nouerca] per tuum, si aliter nequit,
 latus exigatur ensis et perimat duos; 200
 misce cruorem, perde pereundo uirum:
 mors misera non est commori cum quo uelis.
 [Nvt.] Regina, frena temet et siste impetus
 et quanta temptes cogita: uictor uenit
 Asiae ferocis, ultor Europae, trahit 205
 captiua Pergama et diu uictos Phrygas;
 hunc fraude nunc conaris et furto aggredi?
 quem non Achilles ense uiolauit fero,
 quamuis procacem toruus armasset manum,
 non melior Ajax morte decreta furens, 210
 non sola Danais Hector et bello mora,
 non tela Paridis certa, non Memnon niger,
 non Xanthus armis corpora immixta aggerens
 fluctusque Simois caede purpureos agens,
 non niuea proles Cycnus aequorei dei, 215
 non bellicoso Thressa cum Rheso phalanx,
 non picta pharetras et securigera manu
 peltata Amazon, hunc domi reducem paras
 mactare et aras caede maculare impia?
 Vlrix inultum Graecia hoc facinus feret? 220
 equos et arma classibusque horrens fretum
 propone et alto sanguine exundans solum
 et tota captae fata Dardaniae domus
 regesta Danais--comprime adfectus truces
 mentemque tibimet ipsa pacifica tuam. 225
 [Aegisthvs] Quod tempus animo semper ac mente horru
 adest profecto, rebus extremum meis.
 quid terga uertis, anime? quid primo impetu
 deponis arma? crede perniciem tibi
 et dira saeuos fata moliri deos: 230
 oppone cunctis uile suppliciis caput,
 ferrumque et ignes pectore aduerso excipe,
 Aegisthe: non est poena sic nato mori.
 Tu nos pericli socia, tu, Leda sata,
 comitare tantum: sanguinem reddet tibi 235
 ignauus iste ductor ac fortis pater.
 sed quid trementis circuit pallor genas
 iacensque uultu languido optutus stupet?

[Cl.] Amor iugalis uincit ac flectit retro,
referimur illuc, unde non decuit prius 240
abire; sed nunc casta repetatur fides,
nam sera numquam est ad bonos mores uia:
quem paenitet peccasse paene est innocens.

[Ae.] Quo raperis amens? credis aut speras tibi
Agamemnonis fidele coniugium? ut nihil 245
subesset animo quod graues faceret metus,
tamen superba et impotens flatu nimis
Fortuna magno spiritus tumidos daret.
grauis ille sociis stante adhuc Troia fuit:
quid rere ad animum suapte natura trucem 250
Troiam addidisse? rex Mycenarum fuit,
ueniet tyrannus: prospera animos efferunt.
Effusa circa paelicum quanto uenit
turba apparatu! sola sed turba eminent
tenetque regem famula ueridici dei. 255
feresne thalami uicta consortem tui?
at illa nolet. ultimum est nuptae malum
palam maritam possidens paelex domum.
nec regna socium ferre nec taedae sciunt.

[Cl.] Aegisthe, quid me rursus in praeceps agis 260
iramque flammis iam residentem incitas?
permisit aliquid uictor in captam sibi:
nec coniugem hoc respicere nec dominam decet.
lex alia solio est, alia priuato in toro.
quid, quod seueras ferre me leges uiro 265
non patitur animus turpis admissi memor?
det ille ueniam facile cui uenia est opus.

[Ae.] Ita est? pacisci mutuam ueniam licet?
ignota tibi sunt iura regnorum aut noua?
nobis maligni iudices, aequi sibi, 270
id esse regni maximum pignus putant,
si quidquid aliis non licet solis licet.

[Cl.] * * * 272a
ignouit Helenae: iuncta Menelao redit
quae Europam et Asiam paribus afflixit malis.

[Ae.] Sed nulla Atriden Venere furtiua abstulit 275
nec cepit animum coniugi obstrictum suae.
iam crimen ille quaerit et causas parat.
nil esse crede turpe commissum tibi:
quid honesta prodest uita, flagitio uacans?
ubi dominus odit, fit nocens, non quaeritur. 280
Spartenne repetes sprete et Eurotan tuum
patriasque sedes profuga? non dant exitum
repudia regum: spe metus falsa leuas.

[Cl.] Delicta nouit nemo nisi fidus mea.
[Ae.] Non intrat umquam regium limen fides. 285
[Cl.] Opibus merebor, ut fidem pretio obligem.

[Ae.] Pretio parata uincitur pretio fides.
[Cl.] Surgit residuus pristinae mentis pudor;
quid obstrepis? quid uoce blandiloqua mala
consilia dictas? scilicet nubam tibi, 290
regum relicto rege, generosa exuli?
[Ae.] Et cur Atrida uideor inferior tibi,
gnatus Thyestae? [Cl.] Si parum est, adde et nepos.
[Ae.] Auctore Phoebos gignor; haud generis pudet.
[Cl.] Phoebum nefandae stirpis auctorem uocas, 295
quem nocte subita frenas reuocantem sua
caelo expulstis? quid deos probro addimus?
subripere doctus fraude geniales toros,
quem Venere tantum scimus inlicita uirum,
facesse prope ac dedecus nostrae domus 300
asportata ab oculis: haec uacat regi ac uiro.
[Ae.] Exilia mihi sunt haud noua; assueui malis.
si tu imperas, regina, non tantum domo
Argisue cedo: nil moror iussu tuo
aperire ferro pectus aerumnis graue. 305
[Cl.] Siquidem hoc cruenta Tyndaris fieri sinam.
quae iuncta peccat debet et culpae fidem.
secede mecum potius, ut rerum statum
dubium ac minacem iuncta consilia explicant.
[Chorus] Canite, o pubes inclita, Phoebum! 310
tibi festa caput turba coronat,
tibi uirgineas laurum quatiens
de more comas
innuba fudit stirps Inachia.
Tu quoque nostros, Thespias hospes, 315
comitare choros,
quaeque Erasini gelidos fontes,
quaeque Eurotan,
quaeque uirenti tacitum ripa
bibis Ismenon,
quam fatorum praescia Manto,
sata Tiresia, 320
Latonigenas monuit sacris
celebrare deos.
Arcus, uictor, pace relata,
Phoebe, relaxa
umeroque graues leuibus telis
pone pharetras 325
resonetque manu pulsa citata
uocale chelys:
nil acre uelim magnumque modis
intonet altis,
sed quale soles leuiore lyra
flectere carmen 330
simplex, lusus cum docta tuos

Musa recenset.
 licet et chorda grauiore sonos,
 quale canebas
 cum Titanas fulmine uictos
 uidere dei,
 uel cum montes montibus altis 335
 super impositi
 struxere gradus trucibus monstris,
 stetit imposita Pelion Ossa,
 pinifer ambos pressit Olympus.
 Ades, o magni, soror et coniunx, 340
 consors sceptri, regia Iuno:
 tua te colimus turba Mycenae,
 tu sollicitum supplexque tui
 numinis Argos sola tueris,
 tu bella manu pacemque geris; 345
 tu nunc laurus Agamemnonias
 accipe uictrix.
 Tibi multifora tibia buxo
 sollemne canit,
 tibi fila mouent docta puellae
 carmine molli, 350
 tibi uotiuam matres Graiae
 lampada iactant:
 ad tua coniunx candida tauri
 delubra cadet nescia aratri,
 nullo collum signata iugo. 355
 Tuque, o magni gnata Tonantis,
 incluta Pallas,
 quae Dardanias saepe petisti
 cuspide tures,
 te permixto matrona minor
 maiorque choro 360
 colit et reserat ueniente dea
 templa sacerdos:
 tibi nexilibus turba coronis
 redimita uenit,
 tibi grandaeui lassique senes
 compote uoto reddunt grates 365
 libantque manu uina trementi.
 Et te Triuiam nota memores
 uoce precamur:
 tu maternam sistere Delon,
 Lucina, iubes,
 huc atque illuc prius errantem 370
 Cyclada uentis;
 nunc iam stabilis fixa terras
 radice tenet,
 respuit auras religatque rates

assueta sequi.
 tu Tantalidos funera matris 375
 uictrix numeras:
 stat nunc Sipyli uertice summo
 flebile saxum
 et adhuc lacrimas marmora fundunt
 antiqua nouas.
 colit impense femina uirque 380
 numen geminum.
 Tuque ante omnis, pater ac rector
 fulmine pollens,
 cuius nutu simul extremi
 tremuere poli,
 generis nostri, Iuppiter, auctor, 385
 cape dona libens
 abausque tuam non degenerem
 respice prolem.
 Sed ecce, uasto concitus miles gradu
 manifesta properat signa laetitiae ferens
 (namque hasta summo lauream ferro gerit) 390
 fidusque regi semper Eurybates adest.
 [Eurybates] Delubra et aras caelitum et patrios lares
 post longa fessus spatia, uix credens mihi,
 supplex adoro. uota superis soluite:
 telluris altum remeat Argolicae decus 395
 tandem ad penates uictor Agamemnon suos.
 [Clytemestra] Felix ad aures nuntius uenit meas.
 ubinam petitus per decem coniunx mihi
 annos moratur? pelagus an terras premit?
 [Ev.] Incolumis, auctus gloria, laude inclitus 400
 reducem expetito litori impressit pedem.
 [Cl.] Sacris colamus prosperum tandem diem
 et si propitios attamen lentos deos.
 Tu pande uiuat coniugis frater mei
 et pande teneat quas soror sedes mea. 405
 [Ev.] Meliora uotis posco et obtestor deos:
 nam certa fari sors maris dubii uetat.
 ut sparsa tumidum classis excepit mare,
 ratis uidere socia non potuit ratem.
 quin ipse Atrides aequare immenso uagus 410
 grauiora pelago damna quam bello tulit
 remeatque uicto similis, exiguas trahens
 lacerasque uictor classe de tanta rates.
 [Cl.] Quis fare nostras hauserit casus rates
 aut quae maris fortuna dispulerit duces. 415
 [Ev.] Acerba fatu poscis, infaustum iubes
 miscere laeto nuntium. refugit loqui
 mens aegra tantis atque inhorrescit malis.
 [Cl.] Exprome: clades scire qui refugit suas

grauat timorem; dubia plus torquent mala. 420
 [Ev.] Vt Pergamum omne Dorica cecidit face,
 diuisa praeda est, maria properantes petunt.
 iamque ense fessum miles exonerat latus,
 neglecta summas scuta per puppes iacent;
 ad militares remus aptatur manus 425
 omnisque nimium longa properanti mora est.
 signum recursus regia ut fulsit rate
 et clara laetum remigem monuit tuba,
 aurata primas prora designat uias
 aperitque cursus, mille quos puppes secent. 430
 Hinc aura primo lenis impellit rates
 adlapsa uelis; unda uix actu leui
 tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit,
 splendetque classe pelagus et pariter latet.
 iuuat uidere nuda Troiae litora, 435
 iuuat relictis sola Sigei loca.
 properat iuuentus omnis adductos simul
 lentare remos, adiuuat uentos manu
 et ualida nisu brachia alterno mouet.
 sulcata uibrant aequora et latera increpant 440
 dirimuntque canae caerulum spumae mare.
 Vt aura plenos fortior tendit sinus,
 posuere tonsas, credita est uento ratis
 fususque transtris miles aut terras procul,
 quantum recedunt uela, fugientes notat, 445
 aut bella narrat: Hectoris fortis minas
 currusque et empto redditum corpus rogo,
 sparsum cruore regis Herceum Iouem.
 tunc qui iacente reciprocus ludit salo
 tumidumque pando transilit dorso mare 450
 Tyrrhenus omni piscis exultat freto
 agitatque gyros et comes lateri adnatat,
 anteire naues laetus et rursus sequi;
 nunc prima tangens rostra lasciuit chorus,
 millesimam nunc ambit et lustrat ratem. 455
 iam litus omne tegitur et campi latent
 et dubia pereunt montis Idaei iuga;
 et uix (quod unum peruicax acies uidet)
 Iliacus atra fumus apparet nota.
 Iam lassa Titan colla releuabat iugo, 460
 in astra iam lux prona, iam praeceps dies:
 exigua nubes sordido crescens globo
 nitidum cadentis inquinat Phoebi iubar;
 suspecta uariis occidens fecit freta.
 nox prima caelum sparserat stellis, iacent 465
 deserta uento uela. tum murmur graue,
 maiora minitans, collibus summis cadit
 tractuque longo litus ac petrae gemunt;

agitata uentis unda uenturis tumet:
 cum subito luna conditur, stellae latent; 470
 nec una nox est: densa tenebras obruit 472
 caligo et omni luce subducta fretum
 caelumque miscet. undique incumbunt simul
 rapiuntque pelagus infimo euersum solo 475
 aduersus Euro Zephyrus et Boreae Notus.
 sua quisque mittunt tela et infesti fretum
 emoliuntur, turbo conuoluit mare:
 Strymonius altas Aquilo contorquet niues
 Libycusque harenas Auster ac Syrtes agit, 480
 [nec manet in Austro; fit grauis nimbis Notus]
 imbre auget undas; Eurus orientem mouet
 Nabataea quatiens regna et Eoos sinus.
 quid rabidus ora Corus Oceano exerens?
 mundum reuelli sedibus totum suis 485
 ipsosque rupto crederes caelo deos
 decidere et atrum rebus induci chaos.
 uento resistit aestus et uentus retro
 aestum reuoluit; non capit sese mare:
 in astra pontus tollitur, caelum perit 471
 undasque miscent imber et fluctus suas. 490
 nec hoc leuamen denique aerumnis datur,
 uidere saltem et nosse quo pereant malo:
 premunt tenebrae lumina et dirae Stygis
 inferna nox est. excidunt ignes tamen
 et nube dirum fulmen elisa micat; 495
 miserisque lucis tanta dulcedo est malae:
 hoc lumen optant. Ipsa se classis premit
 et prora prorae nocuit et lateri latus.
 illam dehiscens pontus in praeceps rapit
 hauritque et alto redditam reuomit mari; 500
 haec onere sidit, illa conuulsum latus
 submittit undis, fluctus hanc decimus tegit;
 haec lacera et omni decore populato leuis
 fluitat nec illi uela nec tonsae manent
 nec rectus altus malus antemnas ferens, 505
 sed trunca toto puppis Ionio natat.
 Nil ratio et usus audet: ars cessit malis;
 tenet horror artus, omnis officio stupet
 nauita relicto, remus effugit manus.
 in uota miseros ultimus cogit timor 510
 eademque superos Troes et Danai rogant.
 quid fata possunt! inuidet Pyrrhus patri,
 Aiaci Vlixes, Hectori Atrides minor,
 Agamemno Priamo: quisquis ad Troiam iacet
 felix uocatur, cadere qui meruit gradu, 515
 quem fama seruat, uicta quem tellus tegit.
 ' Nil nobis ausos pontus atque undae ferent?

ignaua fortes fata consument uiros?
 perdenda mors est? quisquis es, nondum malis
 satiate tantis, caelitem, tandem tuum 520
 numen serena: cladibus nostris daret
 uel Troia lacrimas. odia si durant tua
 placetque mitti Doricum exitio genus,
 quid hos simul perire nobiscum iuuat,
 quibus perimus? sistite infestum mare: 525
 uehit ista Danaos classis? et Troas uehit!
 nec plura possunt: occupat uocem mare.
 Ecce alia clades. fulmine irati Iouis
 armata Pallas quidquid aut hasta minax
 aut aegide et furore Gorgoneo potest, 530
 hoc igne patrio temptat, et caelo nouae
 spirant procellae. solus inuictus malis
 luctatur Ajax. uela cogentem hunc sua
 tento rudente flamma perstrinxit cadens.
 libratur aliud fulmen: hoc toto impetu 535
 certum reducta Pallas excussit manu,
 imitata patrem. transit Aiace[m] et ratem
 ratisque partem secum et Aiace[m] tulit.
 nil ille motus, ardua ut cautes, salo
 ambustus extat, dirimit insanum mare 540
 fluctusque rumpit pectore et nauem manu
 complexus ignes traxit et caeco mari
 conlucet Ajax; omne resplendet fretum.
 Tandem occupata rupe furibundum intonat:
 'supra~~se~~asse ~nunc pelagus atque ignes iuuat, 545
 uicisse caelum Palladem fulmen mare.
 non me fugauit bellici terror dei,
 [et Hectorem una solus et Martem tuli]
 Phoebea nec me tela pepulerunt gradu: 550
 cum Phrygibus istos uicimus--tene horream
 aliena inertis tela iaculantem manu?
 quid si ipse mittat?' plura cum auderet furens,
 tridente rupem subruit pulsam pater
 Neptunus imis exerens undis caput
 soluitque montem; quem cadens secum tulit 555
 terraque et igne uictus et pelago iacet.
 Nos alia maior naufragos pestis uocat.
 est humilis unda, scrupulis mendax uadis,
 ubi saxa rapidis clausa uerticibus tegit
 fallax Caphereus; aestuat scopulis fretum 560
 feruetque semper fluctus alterna uice.
 arx imminet praerupta quae spectat mare
 utrimque geminum: Pelopis hinc oras tui
 et Isthmon, arto qui recuruatus solo
 Ionia iungi maria Phryxideis uetat, 565
 hinc scelere Lemnon nobilem, hinc Anthedona

tardamque ratibus Aulida: hanc arcem occupat
 Palamedis ille genitor et clarum manu
 lumen nefanda uertice e summo efferens
 in saxa ducit perfida classem face. 570
 haerent acutis rupibus fixae rates;
 has inopis undae breuia comminuunt uada,
 pars uehitur huius prima, pars scopulo sedet;
 hanc alia retro spatia relegentem ferit
 et fracta frangit. iam timent terram rates 575
 et maria malunt. cecidit in lucem furor:
 postquam litatum est Ilio, Phoebus redit
 et damna noctis tristis ostendit dies.
 [Cl.] Vtrumne doleam laeter an reducem uirum?
 remeasse laetor, uulnus et regni graue 580
 lugere cogor. redde iam Graiis, pater
 altisona quatiens regna, placatos deos.
 nunc omne laeta fronde ueletur caput,
 sacrificia dulces tibia effundat modos
 et niuea magnas uictima ante aras cadat. 585
 Sed ecce, turba tristis incomptae comas
 Iliades adsunt, quas super celso gradu
 effrena Phoebas entheas laurus quatit.
 [Chorvs] Heu quam dulce malum mortalibus additum
 uitae dirus amor, cum pateat malis 590
 effugium et miseros libera mors uocet,
 portus aeterna placidus quiete.
 nullus hunc terror nec impotentis
 procella Fortunae mouet aut iniqui
 flamma Tonantis. 595
 pax alta nullos ciuium coetus
 timet aut minaces uictoris iras,
 non maria asperis insana Coris,
 non acies feras puluereamue nubem
 motam barbaricis equitum cateruis, 600
 non urbe cum tota populos cadentis
 hostica muros populante flamma
 indomitumque bellum.
 Solus seruitium perrumpet omne
 contemptor leuium deorum, 605
 qui uultus Acherontis atri,
 qui Styga tristem non tristis uidet
 audetque uitae ponere finem:
 par ille regi, par superis erit.
 o quam miserum est nescire mori! 610
 Vidimus patriam ruentem
 nocte funesta, cum Dardana tecta
 Dorici raperetis ignes.
 non illa bello uicta, non armis,
 ut quondam Herculea cecidit pharetra;

quam non Pelei Thetidisque natus 615
 carusque Pelidae nimium feroci
 uicit, acceptis cum fulsit armis
 fuditque Troas falsus Achilles,
 aut cum ipse Pelides animos feroces
 sustulit luctu celeremque saltu 620
 Troades summis timuere muris,
 perdidit in malis extremum decus
 fortiter uinci: restitit annis
 Troia bis quinis unius noctis
 peritura furto.
 Vidimus simulata dona 625
 molis immensae Danaumque
 fatale munus duximus nostra
 creduli dextra tremuitque saepe
 limine in primo sonipes cauernis
 conditos reges bellumque gestans. 630
 et licuit dolos uersare ut ipsi
 fraude sua caderent Pelasgi:
 saepe commotae sonuere parmae
 tacitumque murmur percussit aures,
 ut fremuit male subdolo 635
 parens Pyrrhus Vlixi.
 Secura metus Troica pubes
 sacros gaudet tangere funes.
 hinc aequaeui gregis Astyanax,
 hinc Haemonio desponsa rogo 640
 ducunt turmas, haec femineas,
 ille uiriles.
 festae matres uotiuua ferunt
 munera diuis,
 festi patres adeunt aras; 645
 unus tota est uultus in urbe;
 et, quod numquam post Hectoreos
 uidimus ignes, laeta est Hecabe.
 Quid nunc primum, dolor infelix,
 quidue extremum deflere paras? 650
 moenia diuum fabricata manu,
 diruta nostra?
 an templa deos super usta suos?
 non uacat istis lacrimare malis:
 te, magne parens, flent Iliades. 655
 uidi, uidi senis in iugulo
 telum Pyrrhi uix exiguo
 sanguine tingui.
 [Cassandra] Cohibete lacrimas omne quas tempus petet,
 Troades, et ipsae uestra lamentabili 660
 lugete gemitu funera: aerumnae meae
 socium recusant. cladibus questus meis

remouete: nostris ipsa sufficiam malis.
 [Cho.] Lacrimas lacrimis miscere iuuat:
 magis exurunt quos secretae 665
 lacerant curae,
 iuuat in medium deflere suos.
 Nec tu, quamuis dura uirago
 patiensque mali,
 poteris tantas flere ruinas.
 non quae uerno mobile carmen 670
 ramo cantat tristis aedon
 Ityn in uarios modulata sonos,
 non quae tectis Bistonis ales
 residens summis impia diri
 furta mariti garrula narrat, 675
 lugere tuam poterit digne
 conquesta domum,
 licet ipse uelit clarus niueos
 inter olores Histrum cynus
 Tanainque colens extrema loqui, 680
 licet alcyones Ceyca suum
 fluctu leuiter plangente sonent,
 cum tranquillo male confisae
 credunt iterum pelago audaces
 fetusque suos nido pauidae 685
 titubante fouent,
 non si molles imitata uiros
 tristis laceret bracchia tecum
 quae turratae turba parenti
 pectora rauco concita buxo
 ferit ut Phrygium lugeat Attin. 690
 non est lacrimis, Cassandra, modus,
 quia quae patimur uicere modum.
 Sed cur sacratas deripis capiti infulas?
 miseris colendos maxime superos putem.
 [Ca.] Vicere nostra iam metus omnis mala. 695
 equidem nec ulla caelites placo prece
 nec, si uelint saeuire, quo noceant habent.
 Fortuna uires ipsa consumpsit suas.
 quae patria restat, quis pater, quae iam soror?
 bibere tumuli sanguinem atque arae meum. 700
 quid illa felix turba fraterni gregis?
 exhausta nempe: regia miseri senes
 uacua relictis, totque per thalamos uident
 praeter Lacaenam ceteras uiduas nurus.
 tot illa regum mater et regimen Phrygum, 705
 fecunda in ignes Hecuba fatorum nouas
 experta leges induit uultos feros:
 circa ruinas rabida latrauit suas,
 Troiae superstes, Hectori, Priamo, sibi.

[Cho.] Silet repente Phoebas et pallor genas 710
creberque totum possidet corpus tremor;
stetere uittae, mollis horrescit coma,
anhela corda murmure incluso fremunt,
incerta nutant lumina et uersi retro
torquentur oculi, rursus immoti rigent. 715
nunc leuat in auras altior solito caput
graditurque celsa, nunc reluctantis parat
reserare fauces, uerba nunc clauso male
custodit ore maenas impatiens dei.

[Ca.] Quid me furoris incitam stimulus noui, 720
quid mentis inopem, sacra Parnasi iuga,
rapitis? recede, Phoebe, iam non sum tua,
extingue flammam pectori infixas meo.
cui nunc uagor uesana? cui bacchor furens?
iam Troia cecidit--falsa quid uates agor? 725

Vbi sum? fugit lux alma et obscurat genas
nox alta et aether abditus tenebris latet.
sed ecce gemino sole praefulget dies
geminumque duplices Argos attollit domus.
Idaea cerno nemora: fatalis sedet 730
inter potentes arbiter pastor deas.
timete, reges, moneo, furtiuum genus:
agrestis iste alumnus euertet domum.
Quid ista uecors tela feminea manu
detracta praefert? quem petit dextra uirum 735
Lacaena cultu, ferrum Amazonium gerens?
quae uersat oculos alia nunc facies meos?
uictor ferarum colla sublimis iacet
ignobili sub dente Marmaricus leo,
morsus cruentos passus audacis leae. 740

Quid me uocatis sospitem solam e meis,
umbrae meorum? te sequor, tota pater
Troia sepulte; frater, auxilium Phrygum
terrorque Danaum, non ego antiquum decus
uideo aut calentes ratibus exustis manus, 745
sed lacera membra et saucios uincolo graui
illos lacertos. te sequor, nimium cito
congressu Achilli Troile; incertos geris,
Deiphobe, uultus, coniugis munus nouae.
iuuat per ipsos ingredi Stygios lacus, 750
iuuat uidere Tartari saeuum canem
audique regna Ditis! haec hodie ratis
Phlegethontis atri regias animas uehet,
uictamque uictricemque. uos, umbrae, precor,
iurata superis unda, te pariter precor: 755
reserate paulum terga nigrantis poli,
leuis ut Mycenae turba prospiciat Phrygum.
spectate, miseri: fata se uertunt retro.

Instant sorores squalidae,
anguinea iactant uerbera, 760
fert laeua semustas faces
turgentque pallentes genae
et uestis atri funeris
exesa cingit ilia

* * * * * 764a

strepuntque nocturni metus
et ossa uasti corporis
corrupta longinquo situ
palude limosa iacent.

Et ecce, defessus senex
ad ora ludentes aquas 770
non captat oblitus sitim,
maestus futuro funere.
exultat et ponit gradus
pater decoros Dardanus.

[Cho.] Iam peruagatus ipse se fregit furor, 775
cadtque flexo qualis ante aras genu
ceruice taurus uulnus incertum gerens.
releuemus artus.--En deos tandem suos
uictrice lauru cinctus Agamemnon adit,
et festa coniunx obuios illi tulit 780
gressus reditque iuncta concordi gradu.

[Agamemnon] Tandem reuertor sospes ad patrios lares;
o cara salue terra! tibi tot barbarae
dedere gentes spolia, tibi felix diu
potentis Asiae domina summisit manus. 785

Quid ista uates corpus effusa ac tremens
dubia labat ceruice? famuli, attollite,
refouete gelido latice. iam recipit diem
marcente uisu. Suscita sensus tuos:
optatus ille portus aerumnis adest. 790
festus dies est. [Ca.] Festus et Troiae fuit.

[Ag.] Veneremur aras. [Ca.] Cecidit ante aras pater.
[Ag.] Iouem precemur pariter. [Ca.] Herceum Iouem?
[Ag.] Credis uidere te Ilium? [Ca.] Et Priamum simul.
[Ag.] Hic Troia non est. [Ca.] Vbi Helena est, Troiam puta. 795
[Ag.] Ne metue dominam famula. [Ca.] Libertas adest.
[Ag.] Secura uiue. [Ca.] Mihi mori est securitas.
[Ag.] Nullum est periculum tibimet. [Ca.] At magnum tibi.
[Ag.] Victor timere quid potest? [Ca.] Quod non timet.
[Ag.] Hanc fida famuli turba, dum excutiat deum, 800
retinete ne quid impotens peccet furor.

At te, pater, qui saeua torques fulmina
pellisque nubes, sidera et terras regis,
ad quem triumphi spolia uictores ferunt,
et te sororem cuncta pollentis uiri, 805
Argolica Iuno, pecore uotiuo libens

Arabumque donis supplice et fibra colam.
 [Chorvs] Argos nobilibus nobile ciuibus,
 Argos iratae carum nouercae,
 semper ingentes educas alumnos, 810
 imparem aequasti numerum deorum:
 tuus ille bis seno meruit labore
 adlegi caelo magnus Alcides,
 cui lege mundi Iuppiter rupta
 roscidae noctis geminauit horas 815
 iussitque Phoebum
 tardius celeres agitare currus
 et tuas lente remeare bigas,
 candida Phoebe.
 * * * rettulitque pedem
 nomen alternis stella quae mutat 820
 seque mirata est Hesperum dici.
 Aurora mouit
 ad solitas uices caput et relabens
 imposuit seni collum marito.
 Sensit ortus, sensit occasus
 Herculem nasci: uiolentus ille 825
 nocte non una poterat creari.
 tibi concitatus substitit mundus,
 o puer subiture caelum.
 Te sensit Nemeaeus arto
 pressus lacerto fulmineus leo 830
 ceruaque Parrhasis,
 sensit Arcadii populator agri
 gemuitque taurus Dictaea linquens
 horridus arua.
 Morte fecundum domuit draconem 835
 uetuitque collo pereunte nasci,
 geminosque fratres
 pectore ex uno tria monstra natos
 stipite incusso fregit insultans
 duxitque ad ortus Hesperium pecus, 840
 Geryonae spolium triformis.
 Egit Threicum gregem,
 quem non Strymonii gramine fluminis
 Hebriue ripis pauit tyrannus:
 hospitum dirus stabulis cruorem 845
 praebuit saeuis tinxitque crudos
 ultimus rictus sanguis aurigae.
 Vidit Hippolyte ferox
 pectore e medio rapi
 spolium, et sagittis nube percussa 850
 Stymphalis alto decidit caelo
 arborque pomis fertilis aureis
 extimuit manus insueta carpi

fugitque in auras leuiore ramo.
 audiuit sonitum crepitante lamna 855
 frigidus custos nescius somni,
 linqueret cum iam nemus omne fuluo
 plenus Alcides uacuum metallo.
 Tractus ad caelum canis inferorum
 triplici catena tacuit nec ullo 860
 latrauit ore,
 lucis ignotae metuens colorem.
 Te duce succidit
 mendax Dardanidae domus
 et sensit arcus iterum timendos;
 te duce concidit totidem diebus 865
 Troia quot annis.
 [Ca.] Res agitur intus magna, par annis decem.
 eheu quid hoc est? anime, consurge et cape
 pretium furoris: uicimus uicti Phryges.
 bene est, resurgis Troia; traxisti iacens 870
 pares Mycenae, terga dat uictor tuus!
 Tam clara numquam prouidae mentis furor
 ostendit oculis: uideo et intersum et fruor;
 imago uisus dubia non fallit meos:
 spectemus! epulae regia instructae domo, 875
 quales fuerunt ultimae Phrygibus dapes,
 celebrantur: ostro lectus Iliaco nitet
 merumque in auro ueteris Assaraci trahunt.
 et ipse picta ueste sublimis iacet,
 Priami superbas corpore exuuias gerens. 880
 Detrahere cultus uxor hostiles iubet,
 induere potius coniugis fidae manu
 textos amictus--horreo atque animo tremo:
 regemne perimet exul et adulter uirum?
 uenere fata. sanguinem extremae dapes 885
 domini uidebunt et cruor Baccho incidet.
 Mortifera uinctum perfidae tradit neci
 induta uestis: exitum manibus negant
 caputque laxi et inuui cludunt sinus.
 haurit trementi semiuir dextra latus, 890
 nec penitus egit: uulnere in medio stupet.
 At ille, ut altis hispidus siluis aper
 cum casse uinctus temptat egressus tamen
 artatque motu uincla et in cassum furit,
 cupit fluentes undique et caecos sinus 895
 dissicere et hostem quaerit implicitus suum.
 Armat bipenni Tyndaris dextram furens,
 qualisque ad aras colla taurorum prius
 designat oculis * * * *
 * * * antequam ferro petat,
 sic huc et illuc impiam librat manum. 900

habet, peractum est. pendet exigua male
 caput amputatum parte et hinc trunco cruor
 exundat, illinc ora cum fremitu iacent.
 Nondum recedunt: ille iam exanimem petit
 laceratque corpus, illa fodientem adiuuat. 905
 uterque tanto scelere respondet suis:
 est hic Thyestae natus, haec Helenae soror.
 Stat ecce Titan dubius emerito die,
 suane currat an Thyestea uia.
 [Electra] Fuge, o paternae mortis auxilium unicum, 910
 fuge et scelestas hostium euita manus.
 euersa domus est funditus, regna occidunt.
 Quis iste celeres concitus currus agit?
 germane, uultus ueste furabor tuos.
 quid, anime demens, refugis? externos times? 915
 domus timenda est. pone iam trepidos metus,
 Oresta: amici fida praesidia intuo.
 [Strophivus] Phocide relictis Strophivus Elea inclutus
 palma reuertor. causa ueniendi fuit
 gratari amico, cuius impulsus manu 920
 cecidit decenni Marte concussum Ilium.
 Quaenam ista lacrimis lugubrem uultum rigat
 pauetque maesta? regium agnosco genus.
 Electra, fletus causa quae laeta in domo est?
 [El.] Pater peremptus scelere materno iacet, 925
 comes paternae quaeritur natus neci,
 Aegisthus arces Venere quaesitas tenet.
 [St.] O nulla longi temporis felicitas!
 [El.] Per te parentis memoriam obtestor mei,
 per sceptris terris nota, per dubios deos: 930
 recipe hunc Oresten ac pium furtum occulte.
 [St.] Etsi timendum caesus Agamemnon docet,
 aggrediar et te, Oresta, furabor libens.
 [fidem secunda poscunt, aduersa exigunt]
 cape hoc decorum ludicri certaminis, 935
 insigne frontis; laeua uictricem tenens
 frondem uirenti protegat ramo caput,
 et ista donum palma Pisaei Iouis
 uelamen eadem praestet atque omen tibi.
 Tuque, o paternis assidens frenis comes, 940
 condisce, Pylade, patris exemplo fidem.
 Vos Graecia nunc teste ueloces equi
 infida cursu fugite praecipiti loca.
 [El.] Excessit, abiit, currus effreno impetu
 effugit aciem. tuta iam opperiar meos 945
 hostes et ultro uulneri opponam caput.
 Adest cruenta coniugis uictrix sui,
 et signa caedis ueste maculata gerit.
 manus recenti sanguine etiam nunc madent

uultusque prae se scelera truculenti ferunt. 950
concedam ad aras.--Patere me uittis tuis,
Cassandra, iungi paria metuentem tibi.

[Clytemestra] Hostis parentis, impium atque audax caput,
quo more coetus publicos uirgo petis?

[El.] Adulterorum uirgo deserui domum. 955
[Cl.] Quis esse credat uirginem--[El.] Gnatam tuam?
[Cl.] Modestius cum matre. [El.] Pietatem doces?
[Cl.] Animos uiriles corde tumefacto geris;
sed agere domita feminam disces malo.

[El.] Nisi forte fallor, feminas ferrum decet. 960
[Cl.] Et esse demens te parem nobis putas?
[El.] Vobis? quis iste est alter Agamemnon tuus?
ut uidua loquere: uir caret uita tuus.
[Cl.] Indomita posthac uirginis uerba impiae
regina frangam; citius interea mihi 965
edissere ubi sit gnatus, ubi frater tuus.

[El.] Extra Mycenae. [Cl.] Redde nunc gnatum mihi.
[El.] Et tu parentem redde. [Cl.] Quo latitat loco?
[El.] Tuto quietus, regna non metuens noua:
iustae parenti satis. [Cl.] At iratae parum. 970
morieris hodie. [El.] Dummodo hac moriar manu.
recedo ab aris. siue te iugulo iuuat
mersisse ferrum, praebeo iugulum tibi;
seu more pecudum colla resecari placet,
intenta ceruix uulnus expectat tuum. 975
scelus paratum est: caede respersam uiri
atque obsoletam sanguine hoc dextram ablu.

[Cl.] Consors pericli pariter ac regni mei,
Aegisthe, gradere. gnata genetricem impie
probris lacessit, occulit fratrem abditum. 980

[Aegisthus] Furibunda uirgo, uocis infandae sonum
et aure uerba indigna materna opprime.
[El.] Etiam monebit sceleris infandi artifex,
per scelera natus, nomen ambiguum suis,
idem sororis gnatus et patris nepos? 985
[Cl.] Aegisthe, cessas impium ferro caput
demetere? fratrem reddat aut animam statim.

[Ae.] Abstrusa caeco carcere et saxo exigat
aeuum; per omnes torta poenarum modos
referre quem nunc occulit forsan uolet. 990
inops egens inclusa, paedore obruta,
uidua ante thalamos, exul, inuisa omnibus
aethere negato sero subcumbet malis.

[El.] Concede mortem. [Ae.] Si recusares, darem:
rudis est tyrannus morte qui poenam exigit. 995
[El.] Mortem aliquid ultra est? [Ae.] Vita, si cupias mori.--
Abripite, famuli, monstrum et auectam procul
ultra Mycenae ultimo in regni angulo

uincite saeptam nocte tenebrosi specus,
ut inquietam uirginem carcer domet. 1000
[Cl.] At ista poenas capite persoluet suo
captiua coniunx, regii paelex tori.
trahite, ut sequatur coniugem ereptum mihi.
[Ca.] Ne trahite, uestros ipsa praecedam gradus.
perferre prima nuntium Phrygibus meis 1005
propero: repletum ratibus euersis mare,
captas Mycenae, mille ductorem ducum,
ut paria fata Troicis lueret malis,
perisse dono, feminae stupro, dolo.
nihil moramur, rapite, quin grates ago: 1010
iam, iam iuuat uixisse post Troiam, iuuat.
[Cl.] Furiosa, morere. [Ca.] Veniet et uobis furor.